

Registratienummer: 24.152746

Aan Verenigde vergadering

Van Dijkgraaf en hoogheemraden

Portefeuille Hans Schouffoer

Onderwerp stand van zaken onderzoeken rivierkreeften

Datum 4 februari 2025

Waarom krijgt u deze memo

Op 15 mei 2024 heeft de heer Van Roon (BBB) in een VV-motie aandacht gevraagd om, eventueel met partners, in een pilot roofvis uit te zetten in de Reeuwijkse Plassen en vervolgens te monitoren wat het effect is op de ontwikkeling van de rivierkreeftenpopulatie. Portefeuillehouder Schouffoer wil op basis van deze motie onderzoeken waar zo'n pilot relevant kan zijn voor Rijnland en daarover te rapporteren.

Momenteel voert Rijnland samen met partners reeds meerdere pilots naar de aanpak van rivierkreeften uit. Deze pilots geven invulling aan de landelijke onderzoeksagenda, die Rijnland namens de Unie van Waterschappen coördineert. Met deze memo willen wij u informeren over de stand van zaken van deze pilots.

Wat is het belangrijkste

Uitheemse rivierkreeften vormen met hun vaat- en graafgedrag onder meer een probleem voor de ecologische waterkwaliteit en de stabiliteit van oevers. Er zijn nog geen kosteneffectieve maatregelen bekend om dit probleem aan te pakken. In het kader van het landelijke programma Ontwikkeling Beheersingsaanpak Uitheemse Rivierkreeft (OBUR) onder leiding van het ministerie van LNV worden met name door waterschappen diverse praktijkonderzoeken, oftewel pilots naar beheersmatig wegvangen en/of vergroting systeemweerbaarheid uitgevoerd.

Uit de eerste resultaten van de pilots, zoals in de Krimpenerwaard, blijkt dat het beheersmatig wegvangen van rivierkreeften een positief effect kan hebben op de waterkwaliteit mits dit intensief gebeurt en om de paar jaar herhaald wordt. Dit brengt hoge kosten met zich mee. Een hele grove eerste indicatie hiervan voor Rijnlands beheergebied bedragen circa € 20-25 mln per jaar. Dit is een blijvende inspanning, als die wordt gestopt veert de populatie snel weer op.

In het kader van OBUR richten met name Rijnland en Waternet (als uitvoerende organisatie van waterschap Amstel, Gooi en Vecht) zich in pilots meer op vergroting systeemweerbaarheid dan op beheersmatig wegvangen van rivierkreeften. Hierbij richt Rijnland zich met name richt op poldersloten en Waternet zich op veenplassen.

Stand van zaken pilots Rijnland

Polderpark Cronesteyn te Leiden

In 2022 is Rijnland samen met gemeente Leiden gestart met een pilot in polderpark Cronesteyn. Het doel van deze pilot is om te onderzoeken of een natuurvriendelijke inrichting van de oever leidt tot minder rivierkreeften. De hypothese hierachter is dat rivierkreeften minder goed hopen kunnen graven cq. beschutting kunnen vinden in natuurvriendelijke oevers, terwijl natuurlijke vijanden als vogels en vissen juist een meer kans krijgen om op rivierkreeften te prederen. Zie onderstaande illustratie voor de verbeelding van de hypothese.

In het najaar van 2023 heeft de gemeente een aantal steile oevers in het park afgegraven en natuurvriendelijk ingericht; vervolgens is in 2024 het effect hiervan op de dichtheden van rivierkreeften (aantal individuen per vierkante meter) onderzocht. Hieruit blijkt dat de dichtheid aan rivierkreeften bij de natuurvriendelijke oevers aanzienlijk kleiner is ten opzichte van steile oevers (een factor 6 à 7 minder). De dichtheid aan rivierkreeften bij de natuurvriendelijke oevers nadert de drempelwaarde waarbij rivierkreeften geen negatief effect meer hebben op de ecologische waterkwaliteit, terwijl bij de steile oevers deze dichtheid tot de hoogst gemeten waarden in Nederland behoren.

In deze pilot wordt ook onderzocht in hoeverre rivierkreeften en ganzen een effect hebben op de ontwikkeling van nieuwe aanlegde natuurvriendelijke oevers. Het eerste resultaat in het jaar 2024 laat zien dat deze dieren door vraat een negatief effect hebben op de ontwikkeling van water- en oeverplanten, maar het is nu nog te vroeg om conclusies te trekken.

In 2025 wordt het onderzoek herhaald en de eindconclusies (incl. kosteneffectiviteit) gerapporteerd. Indien nodig bestaat de optie om de pilot met nog een jaar te verlengen.

Polderlab Vrouwvennepolder te Oud-Ade

Sinds 2023 werken Rijnland en Centrum voor Milieuwetenschappen van Universiteit Leiden samen in de Vrouwvennepolder te Oud-Ade. De universiteit heeft een afspraak met de eigenaar van het noordelijk deel van de polder, zijnde Land van Ons, om meerjarig onderzoek uit te voeren, waaronder het effect van de uitzet van de waterplant krabbenscheer op de ecologische waterkwaliteit. Rijnland heeft hier de onderzoeksvraag aan toegevoegd of de uitzet van krabbenscheer leidt tot lagere dichtheden van rivierkreeften. De hypothese hierachter is dat watergangen met veel waterplanten meer kansen bieden voor natuurlijke vijanden om op rivierkreeften te prederen.

Uit het onderzoek blijkt dat de dichtheden aan rivierkreeften in de polder relatief laag zijn en de uitzet van krabbenscheer niet leidt tot significante vermindering van het aantal rivierkreeften. Mits in het juiste seizoen

(voorjaar) uitgezet, slaat krabbenscheer goed aan en leidt tot een significante verbetering van de ecologische waterkwaliteit. In 2025 willen beide partijen het effect van onderhoud oevers op de aantallen rivierkreeften onderzoeken.

Pilot Schiphol

Op Schiphol vormen rivierkreeften een probleem omdat zij vogels aantrekken, die rivierkreeften zien als voedselbron. Vogels vormen een risico voor de vliegveiligheid. Daarnaast neemt het zuurstofgehalte in het water op Schiphol af, wat deels wordt geweten aan rivierkreeften door vraat van waterplaten.

Als korte termijn maatregel laat Schiphol rivierkreeften door een beroepsvisser wegvangen langs de westkant van de Polderbaan.

Daarnaast werken sinds 2022 Rijnland en Schiphol langs de oostkant van de Polderbaan samen in een pilot naar kosteneffectieve maatregelen voor de lange termijn, zoals een alternatief vangmiddel van rivierkreeften zonder inzet van beroepsvissers. Met dit vangmiddel dat bekend staat onder de naam Craybar, en recent in het [nieuws](#) was, komen rivierkreeften via onderwatervallen zelfstandig in opvangbakken boven water terecht. Volgens het originele ontwerp kunnen vogels vervolgens de rivierkreeften uit de opvangbakken eten, maar vanwege de vliegveiligheidsvraagstuk worden bij Schiphol de opvangbakken afgesloten met luiken, en kunnen in de toekomst de opvangbakken door medewerkers van Schiphol kunnen worden geleegd. Uit het eerste resultaat blijkt dat met de Craybar veel meer en efficiënter rivierkreeften worden gevangen dan in een controlesituatie met visfuisen.

Voor komend jaar 2025 worden afspraken gemaakt voor uitbreiding van de pilot naar vergroting systeemweerbaarheid (zie voor meer informatie onderstaande paragraaf) en verdere optimalisatie van de Craybar-methode, zoals schaalvergroting en de aanleg van barrières om inwas van rivierkreeften uit overige watergangen en drainagesystemen te voorkomen.

[Verkenning mogelijke pilots uitzet roofvis tegen rivierkreeften](#)

Pilot Waternet in de Molenpolder

Waternet heeft voor de beheersing van rivierkreeften van de veenplassen in de Molenpolder in 2022 een [ecosysteemaanpak](#) uitgewerkt, waarbij men een palet aan maatregelen uitvoert. Een van de maatregelen is de uitzet van zowel aal als meerval. Deze maatregel is in 2024 gestart en er zijn nog geen resultaten van beschikbaar. Vanwege de verdeling van taken met Waternet wil Rijnland de mogelijkheden van een pilot naar uitzet roofvis onderzoeken in poldersloten.

Plan uitzet pootaal in Stein-Noord

De ecologische waterkwaliteit in Stein-Noord te Reeuwijk is niet goed, wat waarschijnlijk mede wordt veroorzaakt door rivierkreeften. Stein-Noord vormt een onderdeel van het Natura 2000-gebied Broekvelden, Vettenbroek & polder Stein dat is aangewezen als Vogelrichtlijngebied en naar verwachting op korte termijn wordt aangewezen als Habitatrichtlijngebied. Tevens vormt het onderdeel van het KRW-lichaam Polder Stein en weidegebied. In het gebied zijn reeds diverse KRW-maatregelen genomen en worden nog enkele KRW-maatregelen voorbereid.

In aanvulling op de VV-motie van de heer Van Roon (BBB) hebben beroepsvissers van één van de visserij-coöperaties rondom Reeuwijk en een lokale natuurbelangenbehartiger een plan voor een pilot opgesteld om pootaal in Stein-Noord uit te zetten, die zich naar verwachting gaan voeden met (kleinere) rivierkreeften. Zowel de eigenaar en beheerder Staatsbosbeheer als bevoegd gezag natuur provincie Zuid-Holland willen niet de benodigde medewerking aan dit plan geven. Omdat niet uitgesloten kan worden dat pootaal ook predeert op de habitatrichtlijnsoorten bittervoorn en kleine modderkruiper, stellen zij dat het verslechtingsverbod voor de habitatrichtlijnsoorten wordt overtreden.

Staatbosbeheer geeft aan wel open te staan voor een wetenschappelijk onderbouwde en begeleide pilot op een andere locatie waar geen natuurdoelen op rusten. Rijnland gaat begin 2025 verder met hen een gesprek om in de regio alternatieve locaties te verkennen.

Plan uitzet pootaal op Schiphol

Schiphol wil komende jaren de aanpak van rivierkreeften opschalen waarbij de uitzet van roofvis als aal, maar ook de uitzet van waterplanten tot de mogelijkheden behoort. Begin 2025 verkennen Rijnland en Schiphol de mogelijkheden de uitzet van roofvis in de eerder genoemde pilot op te nemen.

Monitoring effect meerval op rivierkreeft in Veender- en Lijkerpolder buiten de bedijking

In deze polder worden sinds enige tijd veel meervallen waargenomen, die van oorsprong in de Westeindeplassen voorkomen. Rijnland heeft in 2024 onderzocht of deze aanwezigheid effect heeft op de stand van de rivierkreeften in deze polder, en rapporteert dit in 2025.

Vervolg

In de tweede helft van 2025 zal het college van D&H de VV informeren over de stand van zaken naar de verkenning van mogelijke pilots naar uitzet van roofvis en eventuele start hiervan.